

YKSI EURO JA TUHANSIA TALKOOTYÖTUNTEJA

Arinan pääliikkeen entisöinti kylätaloksi

2008 - 2012

Kylätalo Pääkauppa kesäkuussa 2012

1. HANKKEEN TAUSTAA

”Kohde on kulttuurihistoriallisesti arvokas ja edustaa komealla tavalla aikaansa maalaistaajamaan sovitettuna liike-asuintalona. Rakennus muodostaa kirkonkylän keskusraitin alkupään visuaalisen fokuksen ja viestii yhdessä pihan makasiinirakennuksen kanssa kaupallisten rakennusten historiasta Hailuodossa.

Rakennus edustaa oman aikansa tasokasta puurakennustekniikkaa: muun muassa massiiviset perustukset, hirsirunko, betonitiilillä katettu satulakatto.” (arkkitehti Ilpo Väisänen 24.10.2008).

Hailuodon osuuskaupan pääkauppa 1950-luvulla (kuvaaja tuntematon)

Hailuodon Osuuskaupan (myöhemmin Arina) keskikylän myymälärakennuksen rakennustyöt aloitettiin vuonna 1942 Ojakylän päätoimipaikan tuhouduttua tulipalossa. Myymälä avattiin vuonna 1943. Myymälätoimintaa rakennuksessa oli 1990 vuoteen saakka, jolloin osuuskauppa siirtyi uusiin tiloihin keskemmäksi kylää. Kauppaan liittyy paljon perinteitä. Siellä myytiin kaikkea ruokatavaroista vaatteisiin ja kirjoihin asti. Kauppa on ollut luotolaisten tapaamispaikka, monien työpaikka ja melkein kaikkien nuorten kesätyöpaikka.

Rakennuksesta tehtyjen kuntoarviointien jälkeen kunta päätti myydä rakennuksen yhdellä eurolla. Tekninen lautakunta oli myöntänyt rakennukselle purkuluvan 16.3.2006. Hailuoto-seura pisti kaiken yhden euron varaan ja osti talovanhuksen Hailuodon kunnalta 13.5.2008. Tontti vuokrattiin kunnalta 30-vuodeksi.

Seuran tavoitteena oli tehdä rakennuksesta hailuotolaisten yhdistysten, yritysten, taiteilijoiden ja käsityöläisten sekä vapaamuotoisten harrastusryhmien kokoontumistila, taiteilijoiden ja käsityölästen näyttely- ja myyntitila. Rakennus palvelisi saaren asukkaita kokoontumistilana ja saarella vierailevien mielenkiintoisena käyntikohteena.

Seura teki osto- ja korjauspäätöksen arkkitehtiylippiilas Annelina Isolan vuonna 1996 tekemän kuntoarvion rohkaisemana. Tukea seura sai korjausrakentamisen asiantuntijoilta Raimo Tikalta (Pohjois-Pohjanmaan korjausrakentamiskeskus) ja Ilpo Väisäseltä (Arkkitehtitoimisto Ilpo Väisänen Oy). Korjaustyön valvojana toimi Seppo Mäkinen. Hanketta rahoitti Nouseva Rannikkoseutu ry. Hailuoto-seura ry:n johtokunta päätti kokouksessaan 12.5.2011 antaa kylätalolle nimen Pääkauppa.

2. PÄÄKAUPASTA KYLÄTALOKSI -HANKE KORJAUSVAIHEET 2008 - 2012

Hankkeen tavoitteena oli saada vanha, maisemaan kuuluva kaunis rakennus uudelleen entiseen muotoon ja ennen kaikkea aktiivikäyttöön. Hanke valmistui syksyllä 2012.

Talo oli surkeassa kunnossa: se oli jäänyt tyhjilleen 1990, huolto oli laiminlyöty, vesi ja sähkö katkaistu. Ulkolaudoitus ja portaat oli purettu jo vuonna 2000. Sisätiloissa oli talon kuntoa arvioitaessa rikottu kovakouraisesti lattiaa ja sisäkattoa, kaikkialla lojui purkujätettä ja rojua. Näky oli lohduton.

Tästä aloitimme. Osuuskauppa Arinan pääliike Hailuodon keskustassa huhtikuussa 2008 (kuva: Maija Aalto)

Yksi hankkeen työllistävimmistä vaiheista oli rakennuksen sisätilojen raivaus ja siivous sekä seinä- ja lattiapinnoitteiden purku. Siivottavaa ja raivattavaa riitti, olihan rakennus ollut käytössä kymmeniä vuosia ja säilytystilaa oli paljon.

Ison talon komeat hirret haluttiin esille, minkä vuoksi vanhat seinäpahvit oli revittävä irti. Tuhannet pahvinaulat työllistivät. Pahvit olivat asiantuntijoiden mukaan juuri se materiaali, joka oli imenyt itseensä kaikki ne inhimilliset ja ilmaston tuoksut, joita usein homeeksi luullaan. Hometta ei talosta ole löytynyt, ei asiantuntijoiden eikä tarkkanokkaisten mukaan.

Alakerran lattialta poistettiin klinkkerilaatat, jotka otettiin talteen ja myytiin uusiokäyttöön. Laattojen alta hakattiin irti viiden sentin betonilaatta. Sementtitorjunta purkamistyössä syntyi lukemattomia kottikärryllisiä. Betonin alta paljastui kaunis puulattia, joka tarvitsi vain puhdistuksen ja maalin. Lattian purkamisessa ahkeroinvat Luovon Puojin talkoolaiset ja Hailuoto-seuran jäsenet.

Työllistävä siivouskohde olivat suuret näyteikkunat, joihin vanhat, välillä auringossa paistuneet, välillä talvisin jäätyneet mainosteippaukset olivat jättäneet lähes ikuiset juomut. Taustan Laurin ammattilaisvihjeillä ja raa'alla naisvoimalla ne saatiin lähes puhtaiksi.

Ikkunapuitteet vaativat maalin rappausta ja puuosien korjausta runsaasti. Jouduttiin hankkimaan uusia ikkunalaseja ja tekemään muutama uusi ikkunapuite, jotta rakennuksen ikkunat saatiin käyttökelpoisiksi. Ikkunoiden kunnostamiseen apua ja neuvoja saatiin artesaani Saara Isolalta.

Alakerran lattioiden purku 2009 (kuva: Saara Isola)

Suurin osa rakennukseen tarvittavasta puutavarasta ja hirsistä saatiin lahjoituksina kyläläisiltä ja hailuotolaisilta metsänomistajilta. Puutavara sauhutettiin paikallisella sahalla. Puutavaraa jouduttiin ostamaan lähinnä vain sisätiloihin; kattoihin ja väliseiniin.

Rakennuksesta löytyi jonkin verran voittuneita hirsistä. Hirsirakentamisen ammattitaitoa vaativan hirsien vaihdon tekivät Tuomo Puhakka, Jussi Vuotikka ja Urpo Laurila.

Pääkauppa kesäkuussa 2010

Kesällä 2010 kunnostettiin ja asennettiin ikkunat sekä naulattiin ulkoseinien laudoitus. Ulkoseinien laudoituksessa satoja talkootunteja tekivät Hailuoto-seuran jäsenten lisäksi Lions Clubin talkoolaiset. Ulkoseinälaudosten naulaukseen (ja maalaukseen) osallistui myös saareissa kausityöläisinä olevia thaimaalaisia jäkälänpoimijoita.

Ulkoseinälaudat naulattiin kesällä 2010. Työ valmistui syyskuussa

Vuonna 2011 päästiin toden teolla sisätöihin; rakennettiin lattiaita, tehtiin sähkötöitä, asennettiin pinkopahvit näyttelytilan seiniin, kunnostettiin ikkunanpokia ja ovia. Kesällä 2011 rakennettiin myös kahvilan terassi ja esteetön sisäänkäynti. Kesän lopuksi maalattiin rakennuksen ulkoseinät. Syyskuussa 2011 korjaustyö oli 95-prosenttisesti valmis.

Keväällä 2012, heti kun ilmat sallivat, maalattiin alakerran lattiat ja katot, listoitettiin ikkunoita ja ovia, tehtiin töitä yläkerran portaikossa ja ala-aulassa sekä kunnostettiin alakerran kaksi pikkuhuonetta; kirjanpitäjän huone (talviasunto) ja vanha kylmiö. Kesällä 2012 kunnostettiin kellaritilat ja tyhjennettiin vintti.

Viimeiset seinäpahvit työn alla kesäkuussa 2012.
Kirjanpitäjän huoneesta valmistumassa taiteilijan
työ/näyttelytila

Perällä näyttelytila edessä myymälätilaa
ennen katon ja lattian maalausta
toukokuussa 2012.

Taiteilijoiden toivomuksesta
pinkopahvitettiin Gallerian seinät
naisenergialla Pauli Karvosenojan
ohjauksessa.

3. KUSTANNUKSET

Pääkaupan kunnostamisen kokonaisbudjetti oli 80.000 euroa, mikä pitää sisällään niin talkootyön, oman rahoituksen kuin avustuksen. Kesken....

4. LAHJOITUKSET JA TALKOOTYÖT

Hailuoto-seuraa ovat tukeneet lukemattomat yksityishenkilöt ja yhteisöt antamallaan työpanoksella, tavara- tai rahalahjoituksella. Korjaustyö ei olisi toteutunut ilman heidän panostaan.

Tukea on saatu mm. seuraavilta järjestöiltä, yrityksiltä ja yksityishenkilöiltä: Eläkeliitto Hailuodon yhdistys, Hailuodon Jakokunta, Hailuodon kunta, Hailuodon Luonnonsuojeluyhdistys, Hailuodon Lähivakuutusyhdistys, Hailuodon Metsästysseura, Hailuodon Osuuspankki, K-market Marjakas, Kangas Matti ja Mikko, Luovon Puoji, Luovon Puu, Lions Club Hailuoto, Ovin Oy, Osuuskauppa Arina ja Sale Hailuoto, Tilipalvelu Nissilä, Tmi Heikkisen Haka, lukuisat muut luotolaiset yksityishenkilöt ja maanomistajat

Hanketta suunniteltaessa arvioitiin, että talkootyötä tarvittaisiin 2.455 tuntia. Talkootunteja kertyi yhteensä 3.365 tuntia.

	Hankesuunnitelma (talkootunnit arvio)	Toteutuneet talkootunnit
Rakennustyö (sis. sähkötyöt)	970	1743
Maalaustyö (maalien poisto ja maalaus)	550	589
Purku- ja siivoustyö	730	944
Koneen avulla tehtävä työ	25	89
Metsuri- ja sahaustyö	180	*
	2455	3365

*) toteutunut, tunteja ei ole laskettu erikseen

Talkootunteja kertyi yhteensä 3.365 tuntia ja talkoisiin osallistui hailuotolaisia, mökkiläisiä ja kesävieraita. Kuvassa Markku Piekkola ja Kari Poikolainen kesällä 2010

Erityisen kiitoksen hankkeeseen sitoutumisesta ansaitsevat Anneli Karsi, Markku Piekkola, Veikko Tönkyrä ja Kari Poikolainen, joiden yhteinen talkootuntimäärä oli yli 1.400 tuntia. Hanke ei olisi onnistunut ilman ahkeria talkoolaisia: Luovon Puojin naiset, Saara Isola, Pauli Karvosenoja, Lars Olof Raj, Oiva Tanskanen, Leena Ollikainen, Tapio Isola, Aira Sorto, Elisa Panula, Paavo Sipola, Markku Sipola, Kirsti Nieminen, Hailuoto-seuran johtokunnan jäsenet ja lukemattomat talkoisiin osallistuneet mökkiläiset ja kesävieraat.

Moni talkoolainen ahkeroi kymmeniä jopa satoja tunteja korjaustyömaalla. Yksi heistä oli Anneli Karsi, jolla oli luja tahto, mutta myös voima toteuttaa hanke. Hän oli Hailuoto-seuran grand old Lady; tuki ja turva epätoivon hetkinä, joita niitäkin oli.

5. KYLÄTALON KÄYTTÖÖNOTTO

Korjaushankkeen tavoitteena oli saada vanha, maisemaan kuuluva kaunis rakennus uudelleen entiseen muotoonsa ja ennen kaikkea aktiivikäyttöön. Talo on käytössä vain kesäaikana.

Talo on otettu käyttöön sitä mukaa kuin se on ollut mahdollista. Käsityöläisten myymälä avattiin ja ensimmäinen taidenäyttely pidettiin kesällä 2009, vaikka tilat eivät vielä olleet valmiit. Yläkerran

myymälänhoitajan asunnosta on kunnostettu asuntoja paikallisen yrityksen kausityöntekijöille. Viimeisenä tilana otetaan käyttöön vuonna 2013 järjestöjen kokoushuone.

Galleria Luoto

Kuvataiteen näyttelytilasta on ollut saareissa jatkuvat pula, joten se tehtiin ensimmäisenä valmiiksi. Ensimmäinen taidenäyttely (vuonna 2009) oli koottu kunnan taidekokoelmasta. Vuonna 2010 näytteilleasettajana oli Pirjo Valinen, Oulun kaupunginteatterin pukusuunnittelija. Vuonna 2011 näyttelytilan taiteilija oli Marjatta Hanhijoki (Mirkku ja Sirkku). Vuonna 2012 pidettiin kaksi näyttelyä: Hannakaisa Oksanen (Puuveistoksia, maalauksia ja valoteoksia) ja kuvataiteilija Riikka Soininen näyttelyllä HAILUOVON HAUKKA JA MUITA MAALAUKSIA. Kesällä 2012 vuokrattiin aikaisemmin kirjanpitäjän työhuoneena ollut pieni nurkkahuone taiteilija Pauliina Sairaselle työ ja näyttelytilaksi.

Kylätalon taidegallerian nimeksi annettiin yhdistyksen syyskokouksessa 4.12.2011 Galleria Luoto.

Taidenäyttelyn avajaiset kesällä 2012. Kuvassa keskellä Hailuoto-seuran puheenjohtaja Tuula Isola

Hailuotolaisten käsityöläisten myymälä Luovon Puoji

Kesästä 2009 alkaen on Luovon Puoji; hailuotolaisen käsityöosuuskunnan myymälä, toiminut Pääkaupan alakerrassa hailuotolaisten käsityöläisten näyttely- ja myyntitilana.

Käsityöläisten myymälä kesällä 2012

Hailuotolaisten yhdistysten tilat

Hailuotolaisten yhdistysten käyttöön tarkoitettu kokous/arkistotila otetaan käyttöön kesällä 2013.

Hailuotolaisten yhdistysten ja Hailuoto-seuran kokouskäyttöön kunnostettu tila valmistui viimeisenä syyskuussa 2012. Tilaan sijoitetaan myös yhdistysten arkistot.

Huoneessa oli Arinan aikoina kaupan kylmiö, jonka paksut eristeet rikottiin moukareilla. Huone oli yksi hankkeen työllistävimmistä kohteista.

6. TULEVAISUUS

Tulevaisuuden visiona on tehdä talosta ja sen pihapiirissä sijaitsevasta varastorakennuksesta hailuotolaisen kulttuurin keskus.

Vaikka hanke päättyi, jäi paljon tehtävää. Talo täytyy kalustaa. Edessä on joskus katon kunnostus. Talohan ei, vanhan viisauden mukaan, tule koskaan valmiiksi, niin kuin ei elämäkään ja ei saakaan tulla. Aina täytyy innostua uudelleen, korjata, ehostaa, tehdä muutoksia, taistella ajan hammasta vastaan. Olemme avoimia uusille ideoille ja toimijoille. Kylätalo on kunnostettu meille kaikille.

Lähteet:

Isola, Annaelina, 10.12.1996. Keskikylän Arinan kuntoarvio
Arkkitehtitoimisto Ilpo Väisänen Oy, 24.10.2008. Hailuodon Osuuskauppa – Rakennuksen uuden käytön ja korjauksen lähtökohtia ja strategiaa
lehtijuttuja ja henkilöhaastatteluja

Hanke-esimerkinä

Hailuodon pääkaupan muodonmuutos

Tuula Isola
Hailuoto-seura ry

Hailuoto-seura ry osti keväällä 2008 vuosina 1942-43 rakennetun Hailuodon Osuuskaupan pääliikkeen (myöhemmin Arina). Saimme tarvitsemaamme tukea ja kannustusta silloiselta kunnanjohtajalta, Matti Soroselta.

Talo oli surkeassa kunnossa: se oli jäänyt tyhjilleen 1990, huolto laiminlyöty ja vesi ja sähkö katkaistu. Ulkokuuloitus ja portaat oli purettu jo vuonna 2000. Talovahuksen tummunut hirsirunko oli tuulen ja sateen armoilla.

Näky oli lohduton. Sisätiloissa oli talon kuntoa arvioissa kovakouraisesti rikottu lattiaa ja sisäkattoa, kaikkialla lojui purkujätettä ja rojua. Kunta halusi myydä rakennuksen ja purkulupa oli myönnetty 2006, mutta onneksi ei ostajaa silloin ilmaantunut, vaikka komeat hirret kiinnostivatkin.

Hailuoto-seuran johtokunta teki osto- ja korjauspäätöksen arkkitehtiylöppilas Annaelina Isolan vuonna 1996 tekemän kuntoarvion rohkaisemana. Haimme ja saimme tukea ja apua korjausrakentamisen asiantuntija-arkkitehteiltä, Raimo Tikalta ja Ilpo Väisäseltä: "Kohde on kulttuurihistoriallisesti arvokas ja edustaa komealla tavalla aikaansa maalaistaajamaan sovitettuna liikeasuintalona. Rakennus muodostaa kirkonkylän keskusraitin alkupään visuaalisen fokuksen ja viestii yhdessä pihan makasiinirakennuksen kanssa kaupallisten rakennusten historiasta Hailuodossa. Rakennus edustaa oman aikansa tasokasta puurakennustekniikkaa: muun muassa massiiviset perustukset, hirsirunko, betonitiilillä katettu satulakatto."

Rakennusviranomaisen vastahangan liennyttyä saimme kuin saimmekin rakennusluvan keväällä 2009.

Tämän uskonvahvistuksen jälkeen olemme raivanneet, löytäneet laattojen ja betonin alta lautalattiat, repineet seinäpahveja ja tapettikerroksia nauloista puhumattaakaan, siivonneet rakennusjätettä, josta ei näyttänyt loppua tulevan ja vihdoinkin päässeet korjaamaan ja rakentamaan. Talkootunteja on kertynyt noin 2700. Talon ulkoasu on pientä kohennusta vaille valmis. Sisätiloissa työ jatkuu vielä, samoin kellareissa ja pihalla, kunhan aurinko alkaa lämmittää.

Vaikka kunnostus on ollut kesken, talossa on toiminut käsityöliike Luovon Puoji ja kahvila ja Hailuoto-seura on tarjonnut taitelijoille näyttelytilaa. Talon yläkerta on vuokrattu kesätyöntekijälle ja talvella siellä on harjoitellut kaksi paikallista bändiä. Iloksenne olemme saamassa samaan pihapiiriin, kunnan omistamaan makasiiniin, valokuvanäyttelyn jo ensi kesänä.

Toivomme saavamme kylätalon lopputarkastuskuntoon syksyllä 2012. Jos aika ei riitä, meillä on mahdollisuus anoa vielä vuosi lisäaikaa. Talohan ei, vanhan viisauden mukaan, tule koskaan valmiiksi, niin kuin ei elämäkään ja ei saakaan tulla. Aina täytyy innostua uudelleen, korjata, ehottaa, tehdä muutoksia, taistella ajan hammasta vastaan. Hyvä niin.

Kuva: Tuula Isola

Hankkeen nimi: Pääkaupan entisöinti kylätaloksi

Hakija: Hailuoto-seura ry

Kunta: Hailuoto

Hanketyyppi: Yleishyödyllinen investointihanke

Tuki-%: 50

Toteutusaika: 8.10.2008-7.10.2012